

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא פ

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה



טבח

הטבח המקבץ בהמות ליום השוק: לוקח ושוחט או לוקח ושוהה ובלבד שלא ישהה העגונה המאוחרת **שבהן** שלקח סמוך ליום השוק **ל' יום** ר"ל אסור להשהות אחר השוק כדי להשלים את הל' יום מעת שלקחו.

אם מותר לשהות בתנאי שלא תרעה בעדר

שאלו תלמידינו את ר"ג מהו לגדל? אמר להן מותר.

(קושיה) והתנן אין מגדלין?

אלא הכי קא בעו מיניה מהו לשהות? שז?

אמר להן מותר, ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא קושרה בכרעי המטה. [אכן חכמים חולקין עליו].

מעשה בחסיד אחד

אע"פ שבמקום פיקוח נפש התירו להתרפאות באיסורים, אך דבר שנאסר מכל תקנת וחשש פסידת אחרים, ראוי להחמיר בה יותר [מאירין] ש"ח. להלן מעשה הממחיש את זאת.

ת"ר מעשה בחסיד אחד שהיה גונח צועק מלבו מפני כאב הלב ושאלו לרופאים, ואמרו אין לו תקנה עד שינק חלב רותח משחרית לשחרית.

והביאו לו עז וקשרו לו בכרעי המטה, והיה יונק ממנה משחרית לשחרית.

לימים נכנסו תביריו לבקרו, כיון שראו אותה העז קשורה בכרעי המטה חזרו לאחוריהם ואמרו לסטים מזויין, כלומר רועה בשדות אחרים וגזל את הרבים, בביתו של זה !ואנו נכנסין אצלו!

ישבו ובדקו ולא מצאו בו אלא אותו עון של אותה העז.

ואף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני שאין בי עון אלא עון אותה העז שעברתי על דברי חברי.

עונשו של המגדל

אמר ר' ישמעאל מבעלי בתים שבגליל העליון היו בית אבא, ומפני מה חרבו? (1) שהיו מרעין בחורשין - ואע"פ שהיו להם חורשים סמוך לבתיהם, ולא היו חורשין בשדות אחרים, מ"מ נענשו מפני שדה קטנה היתה משל אחרים ומעבירין דרך עליה.

(2) וזנין דיני ממונות ביחיד.

תקנת השבים / תקנת הגר

ת"ר-

רועה בבהמות שלו שעשה תשובה שלא לגדל עוד, אין מחייבין אותו למכור מיד, אלא מוכר על יד על יד מעט מעט - שאם לא כן ימנע מלעשות תשובה, שאים יוכל למכור ביחד בלי הפסד גדול ש"ט.

וכן גר שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו, אין מחייבין אותו למכור מיד, אלא מוכר על יד על יד.

וכן מי שנדר ליקח בית וליקח אשה בארץ ישראל, אין מחייבין אותו ליקח מיד עד שימצא את ההוגנת לו. - כדי שלא ימנעו אחרים מלנדור דבר מצוה, שאם יראו בית דין נוגשים אותם למהר ימנעו אחרים. ש"י

ומעשה באשה אחת שהיה בנה מיצר לה וקפצה ונשבעה כל מי שיבא איני מחזירתו וקפצו עליה בני אדם שאינן מהוגנין וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו לא נתכוונה זו אלא להגונן לה.

חיה דקה

כשם שאמרו אין מגדלין בהמה דקה, כך אמרו אין מגדלין חיה דקה כגון צבאים ושועלים.

ר' ישמעאל אומר מגדלין כלבים כופרין, קטנים וננסים הם, פירוש אחר, גדולים משל ציידים ואין מזיקין, וחתולים, וקופין, וחולדות סנאים גדלים בסנה, מפני שעשויים לנקר את הבית מן העכברים.

מאי חולדות סנאים?

1. אמר רב יהודה שרצא חרצא שחופרת - דמתתאי שקיה שוקיו קצרים.
2. ואיכא דאמרי חרצא מנקבים דקטיני שקיה שוקיו קטנים ורעיא ביני וורדיני סנה.

בבל כ"א"י לגבי איסור בהמה דקה

אמר רב יהודה אמר רב עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה שמיום גלות יכנה רבו שם תלמידים ונתיישבו שם בישוב קבוע.

א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא דיך מאי הרי יש לך בהמה דקה?

א"ל דידן קא מינטרא להו חובה שם אשתו.

א"ל חובה תקברינהו לבנה ש"א שאתה סומך עליה והיא אינה יכולה לשמור! כולה שניה דרב אדא בר אהבה לא אקיים זרעא לרב הונא מחובה. איכא דאמרי-

אמר רב הונא אמר רב עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה מכי אתא רב לבבל - ר"ל רבו המתיישבים שם מפני ישיבתו. פירוש אחר, רב בא לבבל ולימדנו להיזהר, שראה שם רוב ישראל וישוב קבוע.

סיכום של המקרים שהתירו לגדל אפילו בא"י

1. מדבר,
2. חורשין,
3. בהמה גסה,
4. קודם לרגל ל' יום,
5. קודם משתה בנו ל' יום,
6. טבח ל' לפני יום השוק,
7. קושרה בכרעי המטה לפי ר"ג (רק לשהות) [חכמים חולקין עליו],
8. כלבים כופרין, וחתולים, וקופין, וחולדות סנאים [רבי ישמעאל]

[עד כאן דף פ עמוד א']

מעשה עם רב ורב אסי ושמואל - מי יכנס בראש

רב ושמואל ורב אסי איקלעו לבי שבוע הבן ברית מילה, ואמרי לה משתה לבי ישוע הבןשיב פדיון הבן. [ר"ת פירש שגולד שם בן]

כשעמדו בחוץ להיכנס התחילו לדון מי יכנס בראש - כדלהלן:

רב לא עייל קמיה דשמואל כמו שהגמרא מבארת בהמשך.

שמואל לא עייל קמיה דרב אסי שהיה גדול ממנו.

רב אסי לא עייל קמיה דרב שהיה תלמידו.

אמרי מאן נתרח מי יתאחר ויכנס אחרון?

נתרח שמואל - וניתי רב ורב אסי.

(קושיה) ונתרח רב או רב אסי?

באמת שמואל הוא הקטן שבכולן אך רב מילתא בעלמא הוא דעבד ליה לשמואל

משום שהוא מעשה דלטייה, אדבריה הטעינו עליו רב עליה לנוהג בו כבוד.

שט כך ביאר הר"י מלוניל. שי כך ביאר הר"י מלוניל.

שיא תוספות ד"ה חובה תקברינהו לבנה. פ"ח בתמיה וכי דרכה לקבור בניה שאין עוסקת לגדלן אלא עוסקת לגדל צאן והוי כשגגה היוצאת מלפני השליט ומיהו בפרק שני מזירים (זיר דף נז: ושם) גבי הקפת הראש אין שייך לפרש כן דאמר ליה רב אדא בר אהבה לרב הונא לדיך מאן מאן מקיף להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקברינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קלה (2) אי נמי יש לומר אין יראה שתענש בקבורת בניה:

שיב תוספות ד"ה לבי ישוע הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך וקשה דאע"ג דמתרגמינן פדיון פורקן מ"מ אין שייך לשון ישועה ור"ת פ"י שגולד שם בן ועל שם שהולד נושע ונמלט ממעי אמו כדכתיב והמליטה זכר (ישעיה 50) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא פ



לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובריה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

איסור לקיים חתול

בעוד שהיו דנים מי יכנס ראשון, התרחש המעשה הבא:

אדהכי והכי אתא שונרא קטעיה לידא דינוקא. [מדובר בחתול אוכמא בר חיורא בר חיורא.]

נפק רב ודרש: (1) חתול מותר להורגו, (2) ואסור לקיימו, (3) ואין בו משום גזל (4) ואין בו משום השב אבידה לבעלים.

הגמרא דנה מדוע הוצרך לומר את ד' דינים האלו:

- וכיון דאמרת מותר להורגו, מאי ניהו תו אסור לקיימו?

(תירוץ) מהו דתימא מותר להורגו, איסורא ליכא, קמ"ל.

- אמרי וכיון דאמרת (3) אין בו משום גזל, מאי ניהו תו אין בו משום השב אבידה לבעלים?

(תירוץ) אמר רבינא לעורו שאם מצאו מת אינו חייב בהשבת העור.

חתול – איזה מותר להורגו ובאיזה מותר לקיימו.

(קושיה) מיתיבי רבי שמעון בן אלעזר אומר מגדלין כלבים כופרין, וחתולין, וקופין וחולדות סנאים מפני שעשוין לנקר את הבית.

(תירוץ) לא קשיא הא באוכמא הא בחיורא מועד להזיק אדם.

(קושיה) והא מעשה דרב אוכמא הוא?

(תירוץ) התם אוכמא בר חיורא הוא.

(קושיה) והא מבעיא בעיא ליה רבינא? דבעי רבינא-

אוכמא בר חיורא מהו?

(תירוץ) כי קמבעיא ליה לרבינא באוכמא בר חיורא בר אוכמא,

מעשה דרב באוכמא בר חיורא בר חיורא הוא.

אמרו משום רבי אדא בר פפא או משום רבי אחא בר פפא או משום רבי חנינא בר פפא- להלן שלוש הלכות שאמר ובנוסף מה שהגמרא דנה בהם.

1) מתריעין בצבור ובתחניה ובשופרות וחצוצרות על החיכוך שח"ו (שמחכך (משפשי) אדם עליה) בשבת ש"ג.

(קושיה) מיתיבי ושאר פורעניות המתרגשות ובאות על הצבור כגון חיכוך חגב, זבוב, צירעה, ויתוש, ושילוח נחשים ועקרים לא היו מתריעין בשבת אלא צועקים ביחיד.

(תירוץ) לא קשיא כאן בלח כאן ביבש קשה יותר מלח-

דאמר רבי יהושע בן לוי שחין שהביא הקב"ה על המצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים שנאמר ויהי שחין אבעבעות לח פורח בחוץ אך מבפנים יבש באדם ובבהמה.

2) ודלת הננעלת על אדם מהיות מצליח לא במהרה תפתח -נפק"מ לאפשי

ברחמים. מאי היא?

א. מר זוטרא אמר סמיכה.

ב. רב אשי אמר כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו ר"ל אם אדם רודף

אחר השררה ואם מנעו ממנו מצטער על כך, שחושב שרעה הוא לו במה שנדחה,

לכך לא במהרה מטיבין לו משום שכל הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו.

רב אחא מדיפתי אמר לעולם אין מטיבין לו -

(דחיה) ולא היא, רב אחא מדיפתי מילתא דנפשיה הוא דאמר שמינהו להושיב

בראש ולא אסיתיעא מילתא.

ג. והלוקח בית מגוי בארץ ישראל כותבין עליו אונן שטר מכירה אפילו בשבת.

(קושיה) בשבת סלקא דעתך?

(תירוץ) אלא כדאמר רבא התם אומר לנכרי ועושה, ה"נ אומר לנכרי ועושה. -

ואע"ג דאמירה לנכרי שבות היא ש"ד. משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן.

להלן דין נוסף הקשור בישוב ארץ ישראל:

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן הלוקח עיר בארץ ישראל, כופין אותו

ליקח לה דרך מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל - כדי שיהיה נוח להגיע אליה

מכל צד ולהתיישב בה ואז ירצו יותר אנשים להתיישב בה [מאיר].

[עד כאן דף פ עמוד ב]

אמרה צריכה אני כדאמרינן בפרק מפנין (שבת דף קטז. ושם) אבל אין נראה דעל ידי ישראל הוא אסור להרבות בשביל התינוק כדאמרינן בפ"ק דחולין (דף טו:) ולפי ה"ג [2] טפי אית לן למישרי על ידי נכרי איסורא דאורייתא מאיסורא דרבנן על ידי ישראל כדמסיק התם אהאי עובדא ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה ואמרינן נמי בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קל:) כשם שאין מביאין דרך רשות הרבים כך אין מביאין דרך גגות חצירות וקרפיות והיה נראה מתוך ה"ג להתייר ביום שני אפילו של ר"ה לעשות כל צרכי מילה אפילו לכתוב עצים לעשות ברזל ע"י ישראל מת דלא שרי לקבור על ידי נכרי כדמוכח בפ"ק דר"ה (דף כ.) אפילו הכי אמר בפ"ק דביצה (דף ו.) ושם) ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל אפילו ביו"ט שני של ר"ה כ"ש מילה דשרי ע"י נכרי איסורא דאורייתא בשבת כדפי' בהלכות גדולות ושרי נמי ע"י ישראל ביו"ט שני של ר"ה וימיה אין זה ק"ל דמן הדיון הוא ליה למישרי לקבור מת בשבת אלא לפי שהוא מכוער ומגונה ומתבייש שנקבר בשבת שנעשה באיסור שבת אפילו ע"י נכרי מידי דהוה אההיא דתנן בפרק השואל (שבת דף קנא.) עשה נכרי ארון וחסר קבר אם בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית ולא שרי בכדי שיעשו כמו בחי מטעם דפרשית ותדע דהא במת שריא כרמלית כדאמרינן בהמצניע (שם דף צד:) דגדול כבוד הבריות [לגבי נמצא במקום שמסריח] א"כ כ"ש דהוה ליה למישרי לקבור ע"י נכרי אלא על כרחך טעמא הוי כדפרשית וא"ש נמי הא דאמרינן בפ"ב דביצה (דף כב.) אמימר שרא למיכחל עינא אפי' ביו"ט שני של ר"ה ופריך והאמר רבה מת ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל מה שאין כן בביצה והשתא מאי פריך מביצה והא צרכי חולה אית לן למישרי טפי אפי' ממת דבסוף מפנין (שבת דף קכט.) אמר דכל צרכי חולה נעשין על ידי ארמאי בשבת ומיכחל עינא מדמה התם לחולה שאין בו סכנה ואומר לנכרי ועושה אפי' איסורא דאורייתא א"כ אית לן למישרי בק"ו ממת אפי' לכתוש סמנין ביום טוב שני של ראש השנה על ידי ישראל ולמאי דפרשינא אתי שפיר דליכא ק"ל:

שיג תוספות ד"ה מתריעין על החיכוך בשבת. ע"כ לאו היינו התרעה בשופר [אכן רש"י פרש בשופר] דשופר בשבת מי איכא כדדייק בספ"ק דתענית (דף יד. ושם) אלא התרעה בפה בענוו וסבר כמ"ד התם דענוו קרי ליה התרעה ותימה דמאי פריך מההיא דבשאר מיני פורעניות דקתני לא היו מתריעין על החיכוך אלא צועקים דילמא ה"ק לא היו מתריעין בשופר אלא צועקים בפה בענוו ואין לומר אע"ג דתרוייהו בפה התרעה לחוד וצעהקה לחוד דהתם משמע דלמ"ד ענוו קרי ליה התרעה חדא היא וי"ל דה"פ מדקאמר שבשבת מתריעין לכל הפחות בענוו א"כ ראוי לעשות על החיכוך התרעה אפי' בשופר בחול כיון שהוא דבר גדול כל כך דבשבת צועקים [אולם רש"י לשיטתו פירש הברייתא אפילו בשבת, והקושיא כפשוטה]:

ש"ד תוספות ד"ה אומר לנכרי ועושה. [1] דוקא משום מצוה זו דישוּב דא"י אבל לצורך מצוה אחרת לא שרי אמירה לנכרי ואפי' לצורך מילה משמע בפרק הדר (עירובין דף סח.) דלא שרי אמירה לנכרי איסורא דאורייתא גבי ההוא ינוקא דאישתפיך חמימיה דקאמר שטייליה לאימיה אי צריכה נחים ליה אגב אימיה משמע דאי לא צריכה אימיה לא שרי אפילו על ידי נכרי וי"ס שכתוב בהדיא נחים ליה נכרי אגב אימיה ולכאורה משמע שלפני המילה היה והיו צריכין לחמימי כדי למולו ולא שרי אפילו ע"י נכרי אלא אגב אימיה כדשריא הכא והתם בעובדא דלעיל דקאמר גבי ינוקא אחריונא נימא ליה לנכרי דניתי מגו ביתא ההוא דלעיל איסורא דרבנן הוא להביא דרך חצר שלא עירב ואפילו איסורא דרבנן אור"י שאין להתיר משום מצוה אחרת על ידי נכרי כגון להביא ספר דרך כרמלית כדי ללמוד בו דדוקא מילה דהיא גופא דחי שבת שרי על ידי נכרי איסור דרבנן [2] וימיהו בה"ג משמע דאפילו איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה שפירש דאפי' דניתי נכרי מתוך ביתו דהיא דרך רשות הרבים דהוי איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה כמו הכא משום ישוב ארץ ישראל ולדבריהם בעובדא בתרא דקאמר נחים ליה נכרי אגב אימיה לאחר המילה הוא ולאחר שלשה שכבר נתרפא הולד יפה ולספרים דל"ג נכרי מול לומר דע"י ישראל קאמר ותוך שבעה דמחליין עליה השבת אם